

ΑΙ ΣΥΝΟΔΟΙ ΤΟΥ ΓΕΡΟΛΑΜΟ ΛΑΝΤΟ

(1467 — 1474 — 1486) (*)

Ἑλληνικὸς Κληρὸς. Εἰς τὰς Συνόδους τοῦ Λάντο ἐγένετο πολὺς λόγος καὶ περὶ τῶν Ἑλλήνων παπάδων καὶ ἐλήφθησαν ἀποφάσεις περὶ αὐτῶν. Διὰ τοῦτο θὰ εἴπωμεν τινὰ καὶ περὶ τῶν Ἑλλήνων Κληρικῶν ἐνταῦθα, εἰς δὲ τὰ περὶ τῆς Συνόδου τοῦ 1486, θὰ προσθέσωμεν ἀκόμη περισσότερα.

Ἡ Γαληνοτάτη ἐξωστράκισε, κατεδίωξε τοὺς Ἑλληνας Ἐπισκόπους τῆς νήσου. Ἀνύψωσε τὸν θεσμόν τοῦ Πρωτοπαπᾶ καὶ Πρωτοψάλτου, ἐκ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἐξαρτωμένων. Οὕτως ἐνόμιζεν ὅτι ἐμποδίζει τὴν πρόοδον τῆς Ἑλληνικῆς θρησκείας. Ματαίᾳ ἐλπίς!

Ἐλέχθη ἤδη ὅτι κατὰ τὸ κοινερδᾶτον Δόγμα καὶ Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης, αἱ ἐκκλησίαι τῶν προαστείων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἀνήκων ἔλαι σχεδὸν εἰς Ἑλληνας. Ἡ ἄδεια νὰ λειτουργῶνται ἐδίδετο ὑπὸ τοῦ Πρωτοπαπᾶ, ἐν ὀνόματι τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Κατόπιν ὅμως κατῴρθωσαν οἱ ἱδρυταὶ τούτων νὰ γίνωσιν ἀνεξάρτητοι καὶ νὰ διορίζωσιν ἐλευθέρως τοὺς ἱερεῖς των. Ὅ,τι συνέβη μὲ τὰς Ἑλληνικὰς ἐκκλησίας τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, τὸ ἴδιον ἐπικολούθησε καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἐπισκοπὰς καὶ τὴν ὑπαιθρον: Κατόπιν τοῦ ἀνακατοικισμού τῆς νήσου, κατὰ τὸν 15ον αἰῶνα, σημεῖον οἰκονομικῆς προόδου καὶ ἀπελευθερώσεως τῶν χωρικῶν ἐκ τῆς δουλείας, ἐχρειάζοντο πολλοὶ παπάδες, διὰ τὰ θρησκευτικὰ τῶν Ἑλλήνων καθήκοντα. Ὁ Πέτρος Καστροφύλακας, γράφων κατὰ τὸ ἔτος 1583, περὶ πληθυσμοῦ τῆς νήσου καὶ δίδων χρήσιμους πληροφορίας περὶ Ἑλληνικῶν καὶ Παπικῶν ἐκκλησιῶν καὶ Κληρικῶν, παρατηρεῖ ὅτι οἱ Ἑλληνες παπάδες καὶ αἱ ἑλληνικαὶ ἐκκλησίαι ἐν Κρήτῃ ἦσαν κατὰ πολὺ περισσότεραι τῶν Παπικῶν ¹.

Οὕτω, παρ' ὅλας τὰς προσπάθειάς τῆς Βενετίας καὶ τὰς ἀδυστηχεῖς

* Ἰδ. Θεολογία, Τεῦχος ΔΓ'. 1931.

1. Εἰς Χανία παπάδες Ἑλληνες 25 καὶ εἰς τὴν ὑπαιθρον 240. Τὸ ὅλον 265. Ἡράκλειον καὶ διαμερίσματα 937. Σητείας καὶ Διαμερισμάτων 166.—Καὶ ὁ Λεονάρδος Κουερίνης ἀναφέρει εἰς ἐκθεσιν πρὸς τὴν Γερουσίαν Βενετίας κατὰ τὸ 1587, 22 λατινικὰς ἐκκλησίας καὶ parochie greche, δηλαδὴ Ἑλληνικαὶ Ἐνοριαὶ 77. Χανίων, 14 Λατινικαὶ 33 Ἑλληνικαί. Ρεθύμνης Λατινικαὶ 8 καὶ 46 Ἑλληνικαί. Σητείας 6 Λατινικαὶ καὶ 11 Ἑλληνικαί.

ἀποφάσεις τῶν Ἐπαρχιακῶν Συνόδων, ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων παπάδων, ἀνετρέπετο ἀφ' ἑαυτοῦ κατὰ τῶν Λατίνων τοῦ Πάπα, τὸ ἐκκλησιαστικὸν καθεστῶς τῆς νήσου. Δὲν προσεῖλκυε πλέον ἢ Κρήτη τοὺς ἐκ τῆς Βενετίας στελλομένους «ἀποίκους» ἢ τοὺς ἄλλους ἐρχομένους δι' ἐμπορίαν ἢ γεωργικὰ ἔργα καὶ ἄλλας ἐκμεταλλεύσεις ἐν αὐτῇ. Ὁ λαὸς τῆς ἤτο κατὰ τὸ πλεῖστον Ἑλληνικός, αἱ Ἐκκλησίαι Ἑλληνικαί, οἱ ἱερεῖς πολυάριθμοι, μὴ ὑποκείμενοι πλέον εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν καὶ τὸν φανατικὸν λατινικὸν Κλῆρον, περισσότερο τῶρα προστατευόμενοι ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Γαληνοτάτης, οἱ ὅποιοι τοὺς ἐπροστάτουν πράγματι ἐναντίον τῶν πιέσεων καὶ παραλόγων ἀξιώσεων τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς τὰς κτητορικὰς ἐκκλησίας, ὡς ἐλέχθη, ἐξήσκουν τὰ κτητορικὰ δικαιώματα οἱ κτήτορες καὶ ἐξέλεγον τοὺς παπάδες. Ὅσάκις δὲ συνέβαινε νὰ μὴν ὑπάρχουν πλέον ἄρρενες, ἐδίδοντο τὰ κτητορικὰ δικαιώματα εἰς τοὺς ἐξ αἵματος ἢ ἐξ ἀγχιστείας συγγενεῖς, ἵνα μὴ αὐταὶ περιέλθωσιν εἰς τὸ Κράτος. Ἡ Γαληνοτάτη ἠννόησε βεβαίως, ἀλλὰ πολὺ ἄργά πλέον, ὅτι εἶχε βοηθήσει ἐχθρὸν τὸν ὅποιον εἶχε ζητήσῃ πρότερον μετὰ τήσεως ἐπιμελείας νὰ ἀφοπλίση. Προσέτρεξαν εἰς ἐπαγορθώσεις, καὶ βλέπομεν κατόπιν τὸ περίεργον φαινόμενον, λαϊκοὺς νὰ μεταβάλλοντι εἰς θεολόγους καὶ νὰ ἐκδίδωσι θρησκευτικὰς διατάξεις, περὶ τῶν κληρικῶν, βεβαίως μὲ μεγαλείτερον ζῆλον, παρὰ μὲ ἀποτελέσματα!

Ἦδη ἀπὸ τοῦ 1360, 13 Ὀκτωβρίου, ἡ Γερουσία τῆς Βενετίας διέτασεν:

α') Οἱ Ἑλληνες παπάδες πρέπει νὰ δίδωσιν ἐξετάσεις πρὸ τῆς χειροτονίας των.

β') Πρέπει νὰ ἐκλεγῶσι 4 παπάδες (οὐχὶ ἐκ τῶν 130), οἱ ὅποιοι νὰ τοὺς ὑποβάλλωσιν εἰς ἐξέτασιν. Ἄλλ' οἱ ἐξετασται οὗτοι νὰ μὴ δύνανται, οὔτε νὰ συνιστοῦν, οὔτε νὰ εἰσαγάγουν τινὰ εἰς τὴν ἱερωσύνην, ἄνευ τῆς γραπτῆς ἀδείας τῆς κυριάρχου Ἀρχῆς, ἐπὶ ποινῇ ἑκατὸν ὑπερπῆρων.

γ') Οὐδεὶς, ἐκτὸς τῶν ὠρισμένων Ἐπισκόπων, νὰ τολμᾷ νὰ χειροτονῇ παπάδες, ἐπὶ ποινῇ διακοσίων ὑπερπῆρων, καὶ ἐνὸς ἔτους φυλάκιαι.

δ') Οὐδεὶς νὰ μεταβαίνη ἔξω τῆς νήσου νὰ χειροτονηται, ἂν δὲν φέρῃ ἐπιστολὰς τῆς Κυριάρχου Ἀρχῆς πρὸς τοὺς Διοικητὰς τοῦ τόπου

ἐνθα μεταβαίη οὔτε νὰ δύναται νὰ ἐπιστρέφῃ, χωρὶς συστατικᾶς ἐπιστολᾶς τῶν Διοικητῶν ἐκείνων, ἐπὶ ποινῇ ἑκατὸν ὑπερπῆρων.

ε') Οὐδεὶς νὰ χειροτονῆται πρὸ τοῦ 25ου ἔτους τῆς ἡλικίας.

Οἱ 4 ἐξετάσται παπάδες, ἔπρεπε νὰ δοκιζῶνται δι' ἕξ μῆνας καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ ἐπαναδιορισθῶσιν ἀμέσως.

Ἐπιστρέφοντες εἰς τὰ περὶ ζωῆς καὶ κοσμιότητος τῶν Κληρικῶν, παραθέτομεν τὰς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου:

Οὐρσοσ Δολφίνος: Οἱ Κληρικοὶ δέον νὰ φέρωσιν ἔνδυμα εὐπρεπὲς καὶ σεβάσιμον. Ὅχι μὲ χρώματα κόκκινα, κίτρινα, πράσινα κλπ., οὔτε ὑποδήματα μὲ μετάλλινα κομβιά, ἢ μὲ χρυσὴν πόρπην, ἢ ἀργυράν, οὐδὲ νὰ φέρωσι δακτυλίδια, εἰμὴ μόνον εὐσχημοσύνης ἕνεκεν, τὰ τοῦ ἀξιώματός των. Οἱ παραβάται νὰ τιμωροῦνται ἀστυρηῶς.

Ὁ ἴδιος. Οἱ Κληρικοὶ νὰ μὴν ἔχωσιν εἰς τὰς οἰκίας των παιδίσκις μισητάς, ἢ ὑπόπτους, ἢ φίλας, διὰ τὰς ὁποίας νὰ δύνανται εὐκόλως νὰ ἐγερθῇ ὑποψία κοινῆ, καὶ ἂν ἀκόμη αὐταὶ εἶνε προκεχωρημένης ἡλικίας. Οἱ παραβάται νὰ τιμωροῦνται ἀμέσως μὲ χρηματικὴν ποινὴν 8 ὑπερπῆρων, οἱ δὲ ἐξ ὑποτροπῆς, νὰ εἰσάγωνται ἀμέσως εἰς δίκην.

Μάρκος Ἰουστινιάνης: Οἱ Κληρικοί, εἰς τὰς πόλεις καὶ κώμας, νὰ βαδίζωσιν εὐκόσμως. Νὰ μὴν ἔχωσιν εἰς τὰς οἰκίας των γυναῖκας, ἢ παιδίσκις ὑπόπτους. Νὰ γίνῃ ἔλεγχος, καὶ ἂν ἀποδειχθῇ ὅτι, ἐγεννήθησαν παρ' αὐτῶν παράνομα τέκνα, νὰ ὑπάγωνται οὗτοι ἀμέσως εἰς τὴν ποινὴν τοῦ ἀφορισμοῦ καὶ νὰ στέλωνται, δι' ἐξόδων ἐκ τῶν εἰσοδημάτων των, εἰς τὴν Ἀγίαν Ἐδραν, διὰ νὰ δώσωσι λόγον τῶν πράξεών των εἰς τὸν Ποντίφηκα. Ἀφορίζομεν τὰς παλλακίδας οἰουδήποτε Κληρικοῦ τῆς Ἐπαρχίας ταύτης Κρήτης, καὶ ἂν εἶναι τοιαῦτα φανερά ἢ κρυφίως. Οὐδεὶς νὰ ἐπικοινωνῇ μετ' αὐτῶν, οὐδεὶς νὰ παρέχῃ εἰς αὐτὰς σύμβουλὴν, βοήθειαν, ἢ χάριν τινά. Οἱ λατῖνοι Προεστοί, ἢ ἱερεῖς οἱ ὅποιοι ἐνοῦνται μετ' Ἑλληνίδων, οὐχὶ Καθολικῶν, νὰ θεωροῦνται ὡς αἰρετικοί.

Φαντίνος Βαλαρέσος. Οἱ Κληρικοὶ νὰ μὴν συγχάξωσιν εἰς χαρτεπαίγνια, κύβους, ἢ ἄλλα ἀνήθικα παίγνια. Οὔτε εἰς καπηλεῖα, ἐπὶ ποινῇ τριῶν ὑπερπῆρων. Οὔτε νὰ φέρωσιν ὅπλα καὶ ξιφουλκῶσιν ἐναντίον ἄλλου. Οἱ παραβάται νὰ τιμωροῦνται κατὰ τοὺς νόμους τῆς πατρίδος, ἀναλόγως τῆς ἐνόχῃς των.

Ὁ ἴδιος: Οἱ Λατῖνοι Κληρικοί, οἰουδήποτε βαθμοῦ καὶ τάξεως, νὰ μὴν τρέφωσι μακρὰν κόμην καὶ γενειάδα, ὡς καθιερώθη ὑπὸ τῶν ἁγίων

Πατέρων. Οἱ παραβάται νὰ τιμωροῦνται. Ὅσοι δὲ τὸ πράττουσι παρὰ πῆν θέλησίν των, νὰ ξυρίζωνται.

Ἐἰδος: Τὰ ἐνδύματα τῶν Κληρικῶν, νὰ μὴ εἶναι οὔτε πολὺ κοντὰ οὔτε πολὺ μακρὰ. Οἱ τιμημένοι διὰ τοῦ μικροῦ ἢ τοῦ μεγάλου «σκιαδίου», δεῶν νὰ φέρωσι τοῦτο καὶ δημοσίᾳ, καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἵνα οὕτως ὁ Κληρικὸς διακρίνεται τοῦ λαϊκοῦ καὶ ἐκ τῆς σεβασμίας του περιβολῆς. Οἱ παραβάται, ἂν κατόπιν συμβουλῆς, δὲν διορθώσωσιν ἐντὸς 15 ἡμερῶν τὸ ἐνδυμα αὐτῶν, νὰ στεροῦνται τοῦ ἱεροῦ τούτου ἐνδύματος.

Ἐἰδος: Πολλοὶ Κληρικοὶ δὲν ἐντρέπονται νὰ σχηματίζουσι κυκλικοὺς χοροὺς καὶ νὰ χορεύωσι καὶ νὰ τραγουδῶσι, μετὰ νέων γυναικῶν, ἀνήθικα ἄσματα, ἐξ οὗ προκύπτουσι πολλὰ κακὰ. Ὅθεν διατάσσωμεν συνοδικῶς ἕπως, οὐδεὶς κληρικὸς παρίσταται εἰς τοιαύτας ἀκολασίας, ἐπὶ ποινῇ τριῶν ὑπερπέρων.

Ἐἰδος: Ὁ εὐσεβὴς καὶ θεοφοβούμενος λαὸς ἀποστρέφεται δημοσίᾳ τὸν γνωστὸν κληρικόν, τὸν ὑποκείμενον εἰς πορνηκὰς ἐπιθυμίας, σκανδαλίζεται δὲ βλέπων τὸν Κληρικόν τοῦτον εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο, παρὰ τὴν διάταξιν τοῦ Οὐρσου Δολφίνου, ὅπως τεθῆ χαλινὸς εἰς τοιαῦτα σκάνδαλα, ἀποφασίζομεν συνοδικῶς ἕπως, κληρικὸς ὅστις ἀποδειχθῆ ὡς ὑποκείμενος εἰς πορνηκὰς ἐπιθυμίας, νὰ τιμωρῆται δι' ἀργίας καὶ φυλακίσεως καὶ χρηματικῆς ποινῆς, μέχρις ἀναλόγου μετανοίας. Ἄν δὲ οὗτος τηρῆ παρ' ἑαυτῷ παλλακίδα, δημοσίαν ἢ κρυφὴν, νὰ στερῆται τῶν ἐκκλησιαστικῶν εἰσοδημάτων καὶ ἂν, μετ' ἀργίαν 15 ἡμερῶν, δὲν διορθωθῆ, νὰ καθαιρῆται, ὡς ἀδιόρθωτος.

Φαντίνος Δάνδαλος: Ἐπιθυμοῦμεν νὰ διορθώσωμεν κατὰ τὸ δυνατόν τὰ ἔθιμα τῶν κληρικῶν ὅπως γίνωσιν οὗτοι παράδειγμα εἰς τοὺς λαϊκοὺς. Ἐπειδὴ εἰς τὴν Κρήτην, τόσον κατὰ τὰς κηδεῖας τῶν νεκρῶν, ἔσον καὶ πολλὸν καιρὸν κατόπιν, πάντες φέρουσιν ἐνδύματα πένθημα καὶ θλιβερά, φαίνονται δὲ οὕτως ὡς νὰ μὴ πιστεύωσιν εἰς τὴν μέλλουσαν δόξαν (ζωὴν) οὔτε νὰ ἐλπίζωσι πρὸς αὐτήν, θεβαίαν αὐτῶν ψυχικὴν ζημίαν. Διὰ τοῦτο ἀποφασίζομεν συνοδικῶς καὶ ὁμοφώνως ἕπως, οὐδεὶς κληρικὸς, οἰουδήποτε βαθμοῦ καὶ τάξεως, τολμῆ νὰ φέρῃ πένθημα ἐνδύματα ἢ καλύμματα, 8 ἡμέρας ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ οἰκείου του, ἐπὶ ποινῇ ἀργίας δύο μηνῶν ἐκ τῆς ἐφημερίας του, καὶ στερήσεως τῶν ἀπολαβῶν. Τὴν ποινήν ὠφείλῃ νὰ ἐπιβάλλῃ ὁ Ἐπίσκοπος ἢ ὁ Βικάριος, ἐπὶ ποινῇ ἐπιόρκιας.

Γερόλαμος Λάντος: Ἡμεῖς Γερόλαμος Λάντος, χάριτι θεῖα Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης, πληροφορηθέντες ὅτι, πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων παπά-

δων, ἐπιλήσιμονες τῆς ἀγιότητος τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς τηρήσεως ἐν εὐπρεπείᾳ τῆς θείας λατρείας καὶ ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, συνειθίζουσι νὰ τρώγῃσι καὶ νὰ μεθύσκωνται, καὶ ἀσωτεύουσιν ἐντὸς τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ συχνάζουσιν εἰς τὰ καπηλεῖα, δι' ἡμέρας καὶ νυκτός, τρώγοντες καὶ πίνοντες, βεβηλοῦντες οὕτω τὸν οἶκον Θεοῦ, καὶ καταφρονοῦντες τὴν ἱερατικὴν τάξιν καὶ εὐπρέπειαν, πρὸς ψυχικὴν μὲν αὐτῶν ζημίαν, κακὸν δὲ παράδειγμα εἰς τὸν λαὸν τῆς ἡμετέρας 'Αρχιεπισκοπῆς. Πρὸς ἐκρίζωσιν τῆς διαφθορᾶς ταύτης καὶ φαύλου συνηθείας ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ, καὶ πρὸς ἐξύψωσιν τῆς ὑπολήψεως τῶν κληρικῶν ἀποφασίζομεν καὶ διατάσσομεν ὅλους τοὺς εἰρημένους παπάδες ὅπως, μηδεὶς ἐξ αὐτῶν τολμᾷ τοῦ λοιποῦ νὰ τρώγῃ καὶ νὰ πίνῃ ἐντὸς τῆς 'Εκκλησίας του, οὔτε νὰ εἰσέρχεται ἐντὸς εἰς καπηλεῖα καὶ τρώγῃ καὶ πίνῃ ἐκεῖ, εἰς οἰανδήποτε ὥραν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός, ἐπὶ ποινῇ δέκα ὑπερπῆρων, ἐκ τῶν ὁποίων, τὸ ἐν τρίτον, νὰ λαμβάνῃ ἑ καταδόσας ἢ ἀποδείξας τὴν ἀλήθειαν, τὸ ἕτερον τρίτον, ἢ 'Εκκλησία μας τοῦ 'Αγίου Τίτου ἐν 'Ηρακλείῳ καὶ τὸ ἄλλο τρίτον ἢ 'Εκκλησία τοῦ 'Αγίου Γεωργίου τῆς Ναζαρέτ ἐν 'Ηρακλείῳ.

Διατάσσομεν δὲ ὅπως ἡ διάταξις ἡμῶν αὕτη καταγραφῆ εἰς τὰ Βιβλία τῆς 'Αρχιεπισκοπῆς, ἔνθα καταγράφονται αἱ Συνοδικαὶ ἀποφάσεις τῆς 'Αρχιεπισκοπῆς ταύτης, πρὸς μνήμην εἰς τοὺς μεταγενεστέρους.

Ληφθὲν καὶ δημοσιευθὲν ἐν 'Ηρακλείῳ, ἐν τῇ 'Αρχιεπισκοπῇ ἡμῶν τὴν 14 'Οκτωβρίου 1458, παρόντων πολλῶν 'Ελλήνων παπάδων.

Τοῦτο δεικνύει σαφῶς ὅτι διατάξεις καὶ ἀποφάσεις λαμβανόμεναι ἐκάστοτε παρὰ τῶν 'Αρχιεπισκόπων Κρήτης, κατεγράφοντο εἰς Συνοδικὰ βιβλία τῆς 'Αρχιεπισκοπῆς, καὶ πρὸς μεγαλείτερον αὐτῶν κύρος ἐπηκυροῦντο κατόπιν ὑπὸ τῶν 'Επαρχιακῶν Συνόδων.

Ὁ ἴδιος: Οἱ λειτουργοὶ τῶν Θεῶν Μυστηρίων ἀφείλουσι νὰ δεικνύουσι διὰ τοῦ ἰδίου παραδείγματος εἰς τοὺς κατωτέρους κληρικῶς καὶ λαϊκοὺς τὸν τρόπον τοῦ εὐσεβῶς ζῆν, κρατοῦντες ἀναμμένην τὴν λαμπάδα τῆς ἀγιότητος, δηλαδή τοῦ εὐσεβοῦς βίου, ὅπως οἱ λοιποὶ βλέπουσιν ἐν τῷ φωτί, καὶ γνωρίζωσι διὰ ποίων κανόνων ἀφείλουσι νὰ ζῶσι. Δὲν ἀρμόζει λοιπὸν εἰς αὐτοὺς διαγωγὴ ἀναξία καὶ ἀντικρὺς εἰς τὴν ἱερατικὴν αὐτῶν τάξιν, ἰδίᾳ ἔταν ἐπιτελῶσι κατὰ τὸ ἐπιτοῖον ἀναπαριστᾶ ἱεράν τινα ἀνάμνησιν. Πληροφορηθέντες λοιπὸν ὅτι, ἱερεῖς τινες καὶ ἄλλοι κληρικοί, κατὰ τὸν πανηγυρισμὸν τοῦ «'Αστέρος» ἑορτῆν ἢ ὁποῖα, κατ' ἀρχαίαν παράδοσιν, τελεῖται εἰς τὴν ἐνδοξον

ταύτην νῆσον Κρήτην, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου (Θεοφανείων), εἰς ἀναπαράστασιν τῆς προσκυνήσεως τῶν Μάγων, ὀδηγηθέντων ὑπὸ τοῦ ἀστέρος—περιφέρονται μετημφιεσμένοι καὶ ἐπὶ ὑποζυγίων καθήμενοι, βέβαιοι οὗτοι ὅτι δὲν ἀναγνώριζονται εὐκόλως ὡς μετημφιεσμένοι προβαίνουσιν εἰς ἀσχημίας ἀπαδούσας εἰς τὸ ἀξιώματων, καὶ ἐναντίον τῶν κανόνων τῆς Ἐκκλησίας. Ἀποφασίζομεν συνοδικῶς καὶ διατάσσομεν ὅπως, τοῦ λοιποῦ μηδεὶς τῶν κληρικῶν τούτων μεταμφιέζεται ἢ ἱππεύει ἢ βαδίζει μετημφιεσμένος, ἀλλὰ νὰ ἐτοιμάζεται διὰ τὴν ἑορτὴν ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Βικαρίου μὲ εὐπρεπεῖς καὶ σεμνὰς ἱερὰς ἀμφιέσεις, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας τοῦ Ἁγίου Τίτου, καὶ ἱππεύοντες νὰ ἐκκινῶσιν ἐκεῖθεν ἐν συνοδίᾳ τοῦ ὀδηγοῦ καὶ τοῦ πρωτεπιστάτου, νὰ βαδίζωσι δὲ ἐν τάξει, διὰ τῆς ἀπ' εὐθείας ὁδοῦ, ἕως ὅτου φθάσωσιν εἰς τὸν καθωρισμένον διὰ τὴν τελετὴν τόπον. Μετὰ δὲ τὸ τέλος, νὰ ἐπιστρέψωσιν ἀμέσως διὰ τῆς ἰδίας ὁδοῦ καὶ τάξεως εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅπου ὅλοι θὰ ἀφιππεύσωσι καὶ ἀποθέσωσι τὰ ἱερὰ ἐνδύματα. Ἐπίσης ἀπαγορεύομεν νὰ ἱππεύωσι καὶ περιφέρωνται τῆδε κακεῖσε, ἐπὶ ποινῇ πέντε ὑπερπέρων καὶ ἐνὸς μηνὸς ἀργίαν εἰς τοὺς ἱερεῖς, δύο δὲ ὑπερπέρων καὶ 15 ἡμερῶν ἀργίαν, εἰς τοὺς ἄλλους κληρικούς. Ἄν δέ, μετημφιεσμένοι ἢ ὄχι διαπράξωσι διὰ λόγου ἢ ἔργου, ἄτοπον καὶ ἄσεμνόν τι, καὶ ἀπᾶδον εἰς τὸ ἀξίωμα των, ἐκτὸς τῆς ὀρισμένης ποινῆς, νὰ τιμωρῶνται διὰ μεγαλειτέρας τοιαύτης, ἀναλόγως τοῦ ἁμαρτήματος. Οὕτε νὰ δύνανται διὰ τὴν πανήγυριν ταύτην, ἢ ἄλλην ὁμοίαν, νὰ παραχωρῶνται αὐτοῖς πλοῦσια καὶ πολῦτιμα ἄμφια τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ φθείρωνται εἰς παίγνια οὐροδῆποτε εἴδους, ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ Βικαρίου, ἐπὶ ποινῇ εἰς τὸν παραχωροῦντα ταῦτα ἐνὸς ὑπερπέρου, πρὸς ὄφελος τῆς Ἐκκλησίας.

Δὲν ὑπάρχει ἀπεχθέστερον ἀπὸ τὸν βλάσφημον ἄνθρωπον. Ἡ δὲ βλασφημία, κατὰ τὸν Αὐγουστίνον, εἶναι τὸ μεγαλιότερον ἁμάρτημα. Ὁ Μωσαϊκὸς νόμος ἐπίσης τιμωρεῖ τοὺς βλασφήμους. Εἶναι δὲ θλιβερόν ὅτι ἱερεῖς καὶ ἀξιωματοῦχοι, τοὺς ὁποίους δὲν συγκρατεῖ ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ ἀξίωμα των, ὑπόκεινται εἰς τὸ ἐλάττωμα τῆς βλασφημίας. Ὅθεν, πρὸς ἐκρίζωσιν τοῦ κακοῦ, ἀποφασίζομεν καὶ διατάσσομεν συνοδικῶς ὅπως, οἱ κληρικοὶ οἱ ὅποιοι ἤθελον ἀποδειχθῆ βλάσφημοι, νὰ τιμωρῶνται διὰ χρηματικῆς ποινῆς, πέντε μὲν ὑπερπέρων ἢ 15 ἡμερῶν φυλάκισιν, οἱ ἱερεῖς δέκα ἢ δεκαπέντε ὑπερπέρων οἱ Κανονικοὶ, καὶ εἰκόσιν οἱ Κανονικοὶ καὶ Ἀξιωματοῦχοι τῆς Μητροπόλεως. Τῆς χρηματικῆς ταύτης ποινῆς, τὸ ἡμισυ νὰ λαμβάνῃ ὁ κατήγορος, τοῦ ὁποίου

τὸ ὄνομα νὰ τηρῆται μυστικόν, τὸ δὲ ἕτερον ἡμῖς, πρὸς ὄφελος τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ἐξ ὑποτροπῆς, ὡς ἀδιόρθωτοι, νὰ στεροῦνται τῆς θέσεως καὶ τῶν ἀπολαβῶν των.

Ὁ ἴδιος : Οἱ Κληρικοὶ δέον νὰ παραδειγματίζωσι διὰ τοῦ βίου των, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Μεγάλου Ἀρχιερέως καὶ Διδασκάλου ἡμῶν, ὅστις ἤρξατο πρῶτον νὰ πράττῃ καὶ εἶτα νὰ διδάσκῃ. Ἐπειδὴ δὲ εἶναι σκανδαλώδεις νὰ τρέφωσιν οἱ κληρικοὶ μακρὰν κόμην καὶ νὰ φέρωσιν ἄσεμνα ράσα, διὰ τοῦτο ἀποφασίζομεν συνοδικῶς καὶ διατάσσομεν ὅπως, μηδεὶς τῶν ρηθέντων Κληρικῶν θαδίζει μὲ μακρὰ μαλλιά, κάτω τοῦ ἄνω μέρους τῶν ὠτων, οὔτε μὲ ράσον ἀνοικτὸν πέραν τοῦ ἡμίσεως τοῦ πῆχους, ἀρχομένου ἀπὸ τοῦ ἄνω μέρους τοῦ λαιμοῦ, καὶ προχωροῦντος καθέτως πρὸς τὸν ζωστήρα. Οὔτε νὰ ὑφώνη τὰ μανίκια τοῦ ἐνδύματος μέχρι τῶν ἀγκῶνων, κατὰ τὸ ἔθος τῶν λαϊκῶν, ἀλλὰ νὰ κρατῆ κομψωμένον τὸ ἐνδυμα. Ὁ παραβάτης νὰ τιμωρεῖται, διὰ μὲν τὴν μακρὰν κόμην, μὲ ἓνα ὑπέρπερον κάθε φοράν ποῦ θὰ εὑρεθῇ οὕτω πολύτριχος καὶ τῆς ἀφαιρέσεως κάθε φορά τοῦ ἐνδύματος, τὸ ὅποιον δὲν ἤθελεν εἶσθε μεταρρυθμισμένον κατὰ τὸν ρηθέντα τρόπον, ἐν ὑποτροπῇ δέ, νὰ τιμωρεῖται οὗτος αὐστηρότερον, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ἀνωτέρου του.

Περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἡθῶν τῶν Κληρικῶν δέον νὰ ἐπιστατῆ τις μετὰ προσοχῆς καὶ ἐπιμελείας, ὅπως προλαμβάνῃ ὅσον τὸ δυνατόν, ἔτι δύναται εὐκόλως νὰ προσβάλῃ τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ Κληρικοῦ καὶ σκανδαλίση τοὺς λαϊκοὺς. Πληροφορηθέντες ὅθεν ὅτι, τινὲς τῶν Κανονικῶν καὶ ἄλλων ἀξιωματῶν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, διὰ βδελυρὰ καὶ ἐπονείδιστα κέρδη, περιφέρονται καὶ ἀναλαμβάνουσιν εἰς τὰ πραιτώρια καὶ δημόσια δικαστήρια, δίνας πρὸς υπεράσπισιν, ἄλλοι δέ, περιφερόμενοι, ἡμέραν τε καὶ νύκτα, ἀνὰ τὰς ἀγορὰς καὶ τὰ ἐργαστήρια τῶν λαϊκῶν, χωρὶς ἐπείγουσάν τινα ἐργασίαν, μωρολογοῦντες καὶ ἀσχολοῦμενοι εἰς ἀθέμιτα ἔργα, ἕτεροι δέ, περιφερόμενοι, ἄδουσι ἄσματα τοῦ δρόμου, ἀπατῶντες τὴν Ἐκκλησίαν, ἀποφασίζομεν συνοδικῶς καὶ διατάσσομεν, πρὸς κατάπαυσιν τοῦ κακοῦ, ὅπως, ἂν τις τῶν ἀξιωματῶν καὶ Κανονικῶν τῆς ἐκκλησίας Κρήτης, ἤθελεν ἀναλάβῃ δικαστικὰς ὑποθέσεις, ἀπαδούσας εἰς τὸ ἀξίωμα του, ἄνευ τῆς ἀδείας τῆς ὑμετέρας, ἢ παραβῇ τὰς ἀνωτέρω διατάξεις, νὰ υποβάλλεται ἀμέσως εἰς ποινὴν δέκα ὑπερπέρων, ἂν εἶναι ἀξιωματῶχος, ὁκτώ, ἂν εἶναι Κανονικός, ἕξ, ἂν εἶναι ὑποκανονικός, τέσσαρας, ἂν εἶναι ἀπλοῦς ἱερεὺς, καὶ δύο, ἂν εἶναι κωτώτερος κληρικός. Ἐν ὑποτροπῇ

δέ, νὰ διπλασιάζεται καὶ τριπλασιάζεται ἡ ποινή. Ἐν δὲ τέλος, ἀποδειχθῆ ἀδιόρθωτος, νὰ στερεῖται τῆς θέσεως καὶ τῶν ἀπολαβῶν του. Ἐκ τῆς ποινῆς δὲ ταύτης, τὸ ἥμισυ νὰ λαμβάνη ὁ κατήγορος, τοῦ ὁποίου τὸ ἔνομα δέον νὰ μένη μυστικόν, καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ νὰ δίδεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Τὰς περὶ τοῦ θίου καὶ τῶν ἡθῶν τῶν κληρικῶν καὶ ἄλλα μέτρα, τὰ ὁποῖα ἔλαβεν ὁ Λάντος, διὰ νὰ καταρτίσῃ «ὀδηγόν» καὶ σχεδιάγραμμα, ἐπικυροῦ ἡ Σύνοδος, διὰ νὰ ἔχωσι μεγαλύτερον κύρος καὶ δύναμιν, ἐλήφθησαν δὲ χρησίμως καὶ κατ' ἀνάγκην» ὡς ὁ ἴδιος λέγει.

Rudrica VI

Περὶ τῶν περιφερομένων κληρικῶν.

Μάρκος Ἰουστινιάνης: Οὐδεὶς νὰ δέχεται ξένους κληρικούς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του, ἄνευ ἀδείας τοῦ οικείου Ἐπισκόπου καὶ ἐρεύνης περὶ τῆς γνησιότητος τῶν πιστοποιητικῶν των. Οἱ ἄνευ τοιούτων πιστοποιητικῶν περιφερόμενοι κληρικοί, νὰ περιέρχωνται ἀμέσως εἰς κατάστασιν ἀφορισμοῦ, ἐκ τοῦ ὁποίου οὐδεὶς νὰ λύσῃ αὐτούς, εἰμὴ ἡ Σύνοδος αὕτη καὶ ἡ Ἀποστολικὴ Ἔδρα.

Φαντῖνος Βαλαρέσος: Ἡ διάταξις αὕτη τοῦ Μάρκου Ἰουστινιάνη, καίτοι δικαία, φαίνεται ἐν τούτοις ἐπικίνδυνος, διὰ τὴν αὐστηρότητά της, τόσον δι' αὐτούς τοὺς ξένους Κληρικούς, ὅσον καὶ δι' ἐκείνους οἱ ὁποῖοι δέχονται αὐτούς. Διὰ τῆς παρουσίας λοιπὸν διατάξεως, μετριάζομεν τὴν προηγουμένην τοῦ Ἰουστινιάνη οὕτως ὥστε, ὡσάκις οἱ ρηθέντες ξένοι καὶ παρεπίδημοι Κληρικοί δύνανται δι' ἀξιοπίστων μαρτύρων, χωρὶς γραπτὰ ἔγγραφα, νὰ ἀποδείξωσιν ὅτι ἔλαβον πράγματι τὴν κανονικὴν ἀδειαν τοῦ οικείου Ἐπισκόπου, νὰ γίνωνται δεκτοὶ καὶ ἀναλαμβάνωσιν ὑπηρεσίαν εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν.

Rubrica VII. Περὶ πολλῶν ὁμοῦ Κανονικῶν.

Μάρκος Ἰουστινιάνης: Οἱ Προεστοὶ νὰ μὴ ἐπιτρέπουσι νὰ ἔχη κληρικός τις δύο κανονικάτα, ἢ δύο Καθεδρικός Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι ἔχωσι πληθυσμὸν λατινικὸν ἢ καθολικόν, καὶ συγχρόνως νὰ κατέχωσιν ἄλλας Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχωσιν ἐνορίτας Λατίνους ἢ Καθολικούς. Ἀλλὰ νὰ ὑποχρεοῦται ὁ κληρικός οὗτος νὰ διαμένῃ προσωπικῶς εἰς μίαν Ἐκκλησίαν, ἢ ὁποῖα ἔχει ἐνορίτας Λατίνους ἢ Καθολικούς. Ὅστις δὲ κατέχει δύο ἐνορίας, νὰ στερεῖται δικαιωματικῶς τῆς μίας. Ἐν δὲ δὲν συμμορφωθῆ πρὸς τοῦτο, νὰ στερεῖται καὶ τῶν δύο, ὁ δὲ

δκνηρὸς Προεστῶς, ὅστις δὲν ἐπιβλέπει τὴν τάξιν ταύτην, νὰ τιμωρη-
ται δι' 25 ὑπερπέρων¹.

Φαντῖνος Βαλαρέσος: Ἡ κατάχρησις τοῦ νὰ κατέχη τις ὁμοῦ πολ-
λὰς ἐνορίας, εἶναι τόσον ἐξηπλωμένη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Κρήτης, ἰδίως
εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ὥστε τινὲς τῶν κληρικῶν κα-
τέχουσιν ὁμοῦ 3 καὶ 4, ἕτεροι δὲ καὶ ὁ ἐνορίας, ἐνῶ δὲν δύνανται νὰ
ἐπιτελέσωσιν ἐπαξίως τὰ καθήκοντά των, παρὰ μόνον εἰς μίαν. Τὸ
πρᾶγμα προέρχεται βεβαίως ἐκ πλεονεξίας καὶ πρὸς ἐκρίζωσιν τοῦ
κακοῦ, δρίζομεν συνοδικῶς ὅπως, μηδεὶς κληρικὸς δύναται τοῦ λοιποῦ
νὰ κατέχη περισσοτέρας τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Οὐδεὶς δὲ Προεστῶς νὰ
ἔχη τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιτρέπη μεγαλείτερον ἀριθμὸν, καὶ οὔτε ἡ Ἀπο-
στολικὴ Ἔδρα νὰ δύναται νὰ μεταβάλῃ τὸν ἀριθμὸν τούτων.

Γερόλαμος Λάντος: Συμβαίνει νὰ καταλαμβάνουσιν ἐκκλησίας καὶ
ἐνορίας ἐπιτήδειοί τινες διὰ διαφόρων μέσων, οὕτως ὥστε αἱ πλεόν προ-
σοδοφόροι ἐκκλησίαι καὶ παρεκκλήσια νὰ κατέχωνται ὑπ' αὐτῶν, ἐνῶ
ἂν ἐξήτετο ἡ ἄδεια ἡμῶν, θὰ ἀπεφασίζαμεν ὑπὲρ τῶν ἀξίων καὶ εὐσε-
βῶν κληρικῶν. Ἐπειδὴ δὲ παρίσταται ἀνάγκη νὰ φροντίσωμεν καὶ ὑπὲρ
τῶν ἄλλων κληρικῶν, ἐπίσης εὐσεβῶν καὶ ἀξίων, ἀποφασίζομεν συνο-
δικῶς καὶ διατάσσομεν, ὅπως, οὐδεὶς τῶν Κανονικῶν νὰ κατέχη, ἐκτὸς
τοῦ Κανονικάτου του, ἄλλην ἐκκλησίαν, ἢ παρεκκλήσιον, χωρὶς ἡμετέ-
ραν ἄδειαν καὶ συγχώρησιν, ἐπὶ ποινῇ στερήσεως τούτου, καὶ εἰκοσιν
ὑπερπέρων ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας, οἱ δὲ κατέχοντες τοιαύτας ἐκκλησίας,
ἢ παρεκκλήσια, ἂν ἐντὸς μηνὸς δὲν παραιτηθῶσι τούτων, παρὰ τὰς
συνοδικὰς ἡμῶν ἀποφάσεις, νὰ τοῖς ἀφαιρεθῶσι πάραυτα καὶ δοθῶσιν
εἰς ἄλλους. Ἐκ δὲ τῆς Ἀρχιεπισκοπικῆς ἡμῶν περιφέρειας, ὅσοι κατέ-
χουσι τοιαύτας ἐκκλησίας καὶ παρεκκλήσια, δέον νὰ παραιτηθῶσι τού-

1. Ὡς φαίνεται ἐκ τῶν συνοδικῶν τούτων διατάξεων, ἠδύναντο οἱ κανονι-
κοὶ καὶ οἱ ἄλλοι κληρικοὶ νὰ κατέχωσι πολλὰς ὁμοῦ ἐκκλησίας καὶ ἐνορίας.
Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὑπεχρεοῦντο νὰ παραμένωσιν εἰς τὴν λατικὴν ἐκκλησίαν
μέχρις ὅτου τὸ διαμέρισμα ἐκεῖνο μετεβάλλετο καθ' ὀλοκληρίαν εἰς ἐλληνικόν,
ὁπότε οὗτοι μὴ ἔχοντες πλέον ποῦ νὰ σταθῶσιν, ἐλάμβανον τὴν ἄδειαν νὰ ἀλ-
λάξωσιν ἐκκλησίαν. Οὕτω δὲ παρεσκευάσθη ἡ μεταφορὰ τῶν ἀγροτικῶν Ἐπι-
σκοπικῶν ἐδρῶν εἰς τὰς πόλεις, πρὸς μεγίστην ζημίαν τῆς Καθολικῆς θρη-
σκείας καὶ διαρκῆ παράπονα τῶν Ἀρχιεπισκόπων τοῦ Πάπα καὶ τῶν Προβλε-
πτῶν τῆς Βενετίας. Ἦδη τὸ μέτρον τῆς Συνόδου περὶ συμπτώξεως τῶν Κανο-
νικῶν εἰς τὰ κέντρα, ὡς εἴπομεν, δεικνύει τὴν κατάπτωσιν ταύτην τῆς λατι-
νικῆς θρησκείας ἐν Κρήτῃ.

των, ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν, διὰ νὰ διαθέσωμεν ταῦτα ὑπὲρ ἄλλων πτωχῶν κληρικῶν, ἄλλως νὰ τοῖς ἀφαιρεθῶσι πάραυτα¹.

Φαντίνος Δάνδαλος: Ὅσοι τῶν κανονικῶν καὶ ἄλλων κληρικῶν διαμένουσιν εἰς τὰς Ἐκκλησίας των, καὶ δὲν ἀπουσιάζωσι χωρὶς κανονικὴν ἄδειαν, ἐκεῖνοι νὰ ἔχωσι καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς, ὅταν μένη κενὸν κανονικάτον ἢ Ἐκκλησία. Ἐκεῖνοι δὲ οἱ ὅποιοι δὲν μένουσιν εἰς τὰς Ἐκκλησίας των, ἀλλ' ἀπουσιάζουσι πέραν τοῦ ἔτους, χωρὶς κανονικὴν ἄδειαν, νὰ μὴ ἔχωσι τὸ δικαίωμα ἐκλογῆς εἰς ναὸν θέσιν. Ἡ διάταξις αὕτη δέον νὰ τηρηθῇ ἀκριβῶς εἰς ὅλας τὰς Ἐκκλησίας τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κρήτης.

Γερολαμος Λάντος: Ἐπιθυμοῦντες νὰ καταστήσωμεν ἀξιοπρεπεστέραν τὴν ζωὴν τῶν κληρικῶν τῆς ἡμετέρας Ἀρχιεπισκοπῆς, ἐπιτρέπομεν ὅπως ὁ θησαυροφύλαξ καὶ ὁ Ἀρχιδιάκονος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ταύτης, ἐκλέγωνται ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς εἰς θέσεις κενουμένας. Ὅπως ὁ Ἀρχιδιάκονος ἀποτελῆ μέλος τοῦ Συμβουλίου, ἔχον ψῆφον, ὡς καὶ οἱ ἄλλοι κανονικοί, πλὴν ὅμως τῆς ἀπολαβῆς τῶν δεκάτων, τὰ ὅποια ἀπολαμβάνουσιν οἱ ἄλλοι κανονικοὶ ἀπὸ τὸ ταμεῖον τοῦ κράτους. Ἐπίσης ὅπως, ἂν ποτε τὴν θέσιν τοῦ ψάλτου καταλάβῃ, δι' οἰονδήποτε λόγον, πρόσωπον μὴ ἀρμόδιον, νὰ δύναται καὶ νὰ ὑποχρεῖται τὸ Συμβούλιον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, νὰ ἐκλέγῃ τὸν κατάλληλον, ὅστις καὶ νὰ λαμβάνῃ τὰ εἰσοδήματα τοῦ ψάλτου.

Εἰς τὴν δευτέραν Σύνοδον τοῦ Λάντου (1474) θὰ ἴδωμεν ὅτι ἀνεκλήθησαν αἱ διατάξεις αὗται περὶ θησαυροφύλακος, Ἀρχidiaκόνου καὶ ψάλτου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Rubrica VIII.

Περὶ τῶν ἐν ἀναμονῇ κληρικῶν.

Ὀδρσος Δολφίνος: Οἱ Κληρικοὶ οἱ ἀναμένοντες τὴν ἐπικύρωσιν τῆς ἐνορίας ἢ Ἐκκλησίας εἰς ἣν ἐξελέγησαν, νὰ μὴ ἔχωσι μερίδιον ἐκ τῶν καθημερινῶν δεκάτων, μέχρις ὅτου ἐπικυρωθῇ ἡ θέσις τὴν ὅποιαν ἀναμένουν, καὶ ἂν ἀκόμη ἔχωσιν Ἀποστολικὰς συστάσεις.

Φαντίνος Βαλαρέσος: Οἱ ρηθέντες νὰ μὴν ἔχωσιν οὔτε ψῆφον εἰς τὸ

1. Ἡδη ἀπὸ τοῦ 1309 ἡ πληθώρα τῶν Κανονικῶν ἦτο τοσαύτη καὶ τὰ μέσα πρὸς κατάληψιν πολλῶν ὁμοῦ ἐκκλησιῶν τοιαῦτα, ὡς τε ὁ Ἐπίσκοπος Χερρονήσου Βονιφάτιος, παρεπονέθη εἰς τὴν Βενετικὴν Δημοκρατίαν, ἀνωφελῶς βεβαίως.

Συμβούλιον, ἕως οὗ δὲν ἐπικυρωθῆ πράγματι ἡ θέσις αὐτῶν, ὅσον διακεκριμένη καὶ ἂν εἶναι τῷ χορῷ τῶν κανονικῶν ἢ θέσις τὴν ὁποίαν ἀναμένουσιν. Ἐπίσης, οἱ ἔχοντες συστατικὰ γράμματα ἐκ τῆς Ἁγίας Ἐδρας, νὰ μὴ δύνανται νὰ κάμωσι τούτων χρῆσιν, ἂν δὲν παρουσιάσωσιν ταῦτα πρῶτον εἰς τὸν οἰκεῖον Ἐπίσκοπον, ἢ τὸν Βικάριον αὐτοῦ πρὸς ἐξέλεξιν, ἐπὶ ποινῇ εἰκοσιπέντε ὑπερπέρων. Οὕτε νὰ ἐπιτραπῆ ὅπως αἱ Ἐκκλησίαι ἐνοχλοῦνται διὰ τοιούτων ψευδῶν, ἢ παραποιημένων γραμμᾶτων ¹. Κληρικὸς ὅστις δὲν παρουσιάσει εἰς τὸν οἰκεῖον Ἐπίσκοπον τὰ συστατικὰ ταῦτα γράμματα, ἐντὸς ὄρισμένου χρονικοῦ διαστήματος, νὰ τοῦ ἀφαιροῦνται τὰ γράμματα ταῦτα

Rubrica XI.

Περὶ ὑπακοῆς τῶν κληρικῶν.

Φαντῖνος Βαλαρέσος: Πάντες οἱ κληρικοὶ νὰ ὑπακούωσιν εἰς τοὺς ἀνωτέρους των, καὶ ἐκτελῶσιν τὰς διαταγὰς αὐτῶν, μετὰ σεβασμοῦ, ἔταν αὐταὶ δὲν ἀντιτίθενται εἰς τὰς ἱερᾶς διατάξεις. ἄλλως νὰ τιμωρῶνται αὐστηρῶς.

Ὁ ἴδιος: Συχνὰ οἱ δοξομανεῖς κληρικοὶ ἐρίζουσι περὶ τοῦ τίς δέον νὰ προτιμᾶται καὶ προηγείται. Ὅθεν ὀρίζομεν ὅπως προτιμᾶται καὶ προηγείται ὁ ἀνώτερος κατὰ τὴν ἱερατικὴν τάξιν.

Ὁ ἴδιος: Πρὸς προστασίαν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων, ὀρίζομεν συνοδικῶς ὅπως, μηδεὶς κληρικὸς, ἢ λαϊκός, οὐδὲ ἴσως βαθμοῦ ἢ τάξεως καὶ ἂν εἶναι οὗτος, τολμᾷ, δι' οἰανδήποτε αἰτίαν νὰ σύρῃ κληρικὸν εἰς λαϊκὰ δικαστήρια, ἐπὶ ποινῇ ἀφορισμοῦ. Αἱ δίκαι τῶν κληρικῶν δέον νὰ δικάζωνται ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου, κατὰ τὰς διατάξεις τῶν Ἁγίων Πατέρων. Ἄν δὲ τύχη νὰ γίνῃ ἄλλως, αἱ ἀποφάσεις τοῦ μὴ ἀρμοδίου λαϊκοῦ δικαστηρίου νὰ μὴ ἔχωσι καμμίαν ἰσχὺν καὶ ἀξίαν. Εἰς τὴν ποινὴν τοῦ ἀφορισμοῦ νὰ ὑπέκεινται ὁ κληρικὸς ἐκείνος, ὅστις συγκατατίθεται, χωρὶς διαμαρτυρίαν, νὰ φέρῃ τὴν ὑπόθεσιν του πρὸς ἐκδίκασιν ἐνώπιον τοῦ λαϊκοῦ δικαστηρίου.

Γερόλαμος Λάντος: Τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ γνωρίζουν

1. Οἱ ἐν ἀναμονῇ θέσεως ἢ ἐνορίας, διέδιδον ὅτι ἀνέμενον συστατικὰ γράμματα τοῦ Ποντίφηκος ἢ εἶχον νὰ ἐπιθεῖξωσι τοιαῦτα, οὕτω δὲ ἀπελάμβανον τῶν εισοδημάτων τῆς θέσεως ἢ ἐνορίας καὶ εἶχον ψῆφον εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Συμβούλια. Ἄλλοτε δὲ παρουσιάζον ψευδῆ ἢ παραποιημένα συστατικὰ ἔγγραφα, διὸ αἱ συνοδικαὶ ἀποφάσεις πρὸς κατάπausιν τοῦ κακοῦ.

τὸν Ἀρχηγόν. Ἐπειδὴ ὁμως συμβαίνει νὰ μένωσιν οἱ Ἐπίσκοποι ἡμῶν καὶ οἱ Βικάριοι αὐτῶν ἔξω εἰς τὴν ὑπαιθρον εἰς τὰ κτήματά των, ὅπου πολλάκις διαμένουσι κανονικοὶ καὶ ἄλλοι κληρικοί, χωρὶς νὰ ὑπάρχη λατινικὸς λαός, οἱ κληρικοί δὲ οὗτοι ἀναγνωρίζουσι μόλις τὸν Ἐπίσκοπόν των, ὡς μὴ ἔχοντες Λατινικὸν πλήρωμα εἰς τὰς Ἐκκλησίας των. Διὰ τοῦτο πρὸς τήρησιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς τάξεως καὶ εὐπρεπειας, ἀποφασίζομεν συνοδικῶς καὶ διατάσσομεν ὅπως οἱ κληρικοί οὗτοι ὑποχρεοῦνται νὰ παρουσιάζωνται συχνὰ εἰς τοὺς ἱεράρχας καὶ προεστοὺς των, ἂν τοιοῦτοι ὑπάρχουσιν ἐκεῖ, καὶ λαμβάνουσι τὴν εὐλογία ἀυτῶν ἀναφέρουσι δὲ καὶ περὶ τῶν ὑποθέσεών των καὶ τῆς Ἐκκλησίας των. Οἱ παραβάται τῆς διατάξεως ταύτης, νὰ τιμωρῶνται ὑπὸ τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου μὲ χρηματικὴν ποινήν, πρὸς ὄφελος τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Κυβέρνησις δὲν ἀνεγνώριζε τὰ Ἐκκλησιαστικὰ ταῦτα δικαστήρια, δι' ὅλας ἐν γένει τὰς δίκας, ὡς ἐλέχθη ἤδη. Τοῦτο τὸ ἐγνώριζον οἱ Ἕλληνες κληρικοί καὶ ἐφεσίβαλλον τὰς ὑποθέσεις των εἰς τοὺς διοικητὰς τῶν πόλεων, ἢ ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν Δούκα τῆς Κρήτης. Τῷ 1403, ὁ ἱερεὺς Παυλόπουλος, εἶχεν ἐνοικιάσει εἰς προάστειον τοῦ Ἡρακλείου, τὸ παρεκκλήσιον τῆς Κυρίας τῶν Ἀγγέλων. Τὸ ἐπεσκευάσε καὶ ἐλειτούργει ἐκεῖ, μὲ ἱκανοποιητικὰς ἀπολαβάς, ἀλλ' ἦλθεν εἰς διένεξιν μὲ τὸν πρωτοφάλτην Ἡρακλείου, ὅστις τὸν ἐνήγαγεν εἰς τὸ δικαστήριον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Παυλόπουλος δὲν ἐγνώριζε τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν διὰ τὸ δικαστήριον, παρέλαβε μεθ' αὐτοῦ 3 τοῦ συγγενεῖς, πρὸς μετάφρασιν. Τότε κατηγορήθη ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου ὅτι ἦλθεν εἰς τὸ δικαστήριον μὲ μπράβους, ὅτι μετεχειρίσθη φράσεις ἀσεβεῖς κλπ. οὕτω κατεδικάσθη εἰς ἔξωσιν ἐκ τοῦ παρεκκλησίου του. Ὁ Παυλόπουλος κατέφυγεν εἰς τὸν Δούκα Λεονάρδον Τρεβιζάνον, ὅστις ἀναθεωρήσας τὴν ὑπόθεσιν, ἔδωκε δίκαιον εἰς αὐτὸν καὶ διέταξε νὰ τοῦ ἐπιστραφῇ τὸ παρεκκλήσιον.

Τῷ 1600, ὁ προβλεπτὴς Βενέδικτος Μόρος, διέταξεν ἀναθεώρησιν τῆς δίκης, ἐπὶ αἰρέσει, τοῦ Νικολάου Ζούκο, ἐκ Ρεθύμνης. Ὁ προβλεπτὴς ἐσκέφθη ὅτι ὁ Ζούκος, ὡς Ἕλληνας δὲν παρεδέχετο φυσικὰ τὰς περὶ πρωτείου καὶ ἄλλας διδασκαλίας τοῦ Πάπα, ἀρα δὲν ἦτο αἰρετικός, καὶ διέταξε τὴν ἀναθεώρησιν τῆς δίκης εἰς τὰ δικαστήρια τῆς Δημοκρατίας, ἐνθα ἀπεδείχθη ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος πρόεβη εἰς τὴν καταδίην τοῦ Ζούκα, κατὰ παρακίνησιν τῶν Φραγκισκανῶν Μοναχῶν τῆς νήσου, οἱ ὅποιοι τὸν κατηγοροῦν εἰς τὸν Πάπαν ὅτι δὲν ἦτο ἀρκετὰ αὐστηρὸς ἐναντίον τῶν αἰρετικῶν Ἑλλήνων, ποῦ δὲν ἤθελον νὰ ἀναγνωρίσωσι τὸν Πάπαν.

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΡΧΙΜ. ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ ΞΗΡΟΥΧΑΚΗΣ